

En memoria da
Vigeli Berther-Berther, Dieni
1925-2006

bb- In meins e dapli ei vargaus che nies convischin Vigeli Berther da Dieni ei vegnius satraus el sante ri da Sogn Vigeli a Sedrun. 81 onns eis el vivius, ins sa dir, quasi adina cheu denter Muraun e Badus. El ei staus in um dil tschespet, pur atras tochen sil maguol. Aschia eis el vegnius educaus ed aschia eis el era vivius. Luvrau per ils ses, per la cumionza, per sias puschas, giu quitaus e temps leghers ch'ein sebrattai giu sco dis da plievgia e sulegl.

Ils 28 da settember 1925 eis el naschius a Dieni. Siu bab il Baseli Berther e la muma Mariuschla naschida Gieriet han giu sper el aunc tschun ulteriuras buobas e tschun buobs. Lein scriver che l'affonza seigi stada biala? Quei ei buca sempel rispunder. Da quei temps haveva ei num luvrar, segidar ed urar. Temps liber per giugs e divertiment dev'ei pauc. E patertgar sur la religiun ora gnanc lubiu. Mo ualts carteivel eran ils affons da lu buca pli pauc cuntents ed engrazieivels cun il pauc ch'els havvan. Cun enconuscher pauc ein ins savens era cuntents cun pli pauc. Cun tschun onns pertgira il Vigeli vadials en Val Milar. 18 stads va el ad alp. Ed era sche quei temps ha pretendiu bia lavur, bia pazienza ed ina detga purziun responsabladad ei quel restaus en memoria aschia ch'il Vigeli seregurdava bugen da quel e saveva raquintar bein enqual schabeg.

Suenter las scolas dalla val ha ei giu num segidar vinavon sil bein puril, ni sco gia giu menziunau ira ad alp e purtar entgins raps a casa igl atun. El haveva vargau 20 onns ch'el ha astgau ira l'emprema gada ord la val en plaza. A Sarnen ha el anflau buca mo ina buna plaza, na era buns patruns cun ils quals el ha adina tgirau il bien contact.

Cun 25 ei siu giavisch ius en vigur. El ha finalmein astgau visitar la scola da purs a

Landquart, il Plantahof. Silsuenter segida el in onn cun siu frar Duri che haveva surpriu in grond bein puril a Landquart. Mo a casa era siu agid dumandaus. El ei turnaus a Dieni e restaus cheu. Cun 26 onns marida el la Blancarda Berther da Rueras. Ella era stada a Dieni en plazza e quella caschun ha il giuven pur buca schau ir sperasora. Bugen havessen els giu tonpli spert agens affons. Mo quei giavisch ei buca gest severificaus. Aschia ein els segidai cun lur frar e quinada e tratg si ina niaza duront tschun onns. Plaunsiu ei la famiglia tuttina veginida benedida cun tschun agens affons. In stregn bab seigi el staus, denton eri il cor pli datier che la torta.

Segidar cun la cumionza secapeva per il Vigeli tut da sez. El ei segidaus nua e sco el ha saviu e pudiu empau dapertut. Bugen eis el ius a cantar. La suletta pusseivladad ei stau da cantar a Rueras el Chor baselgia. Quei ha el fatg duront bia decennis ed ei vegnius numnaus commember da honur da quel.

La lavour, quitaus ed engaschi han era pretendiu il lur dil defunct. Depressiuns han cargau el meinsvart. Cun ina ferma cardientscha e la perschuasiun digl agid divin ha el era dumignau quei e spargnau miedis e spitals.

1991 ha el surdau siu fatg puril al fegl Baseli. Quei ei buca stau in lev pass, ha denton segir era purtau levgera. El ha giu dapli temps per sesez, temps da sedar giu dapli cun la famiglia ch'era carschida cun ils 13 biadis. Bugen mussava el ad els la natira, ed igl unviern vegneva ei iu cun skis cun els. Cun in bien vuclin si Milez era ii di mintgamai gartegiaus.

2005 banduna el e sia dunna la casa che ha giu dau ad el varga 80 onns tett e setratgs en la casa vischinonta. Gest quei onn ha la pli gronda frida tuccau els. Lur feuglia giuvna, la Brida ch'era dapi onns rentada muort malsogna vid il letg, ei morta. Capir quei, saver acceptar e dumignar quella frida ha duvrav bia forza ed energia.

Muort l'asma ei la dimora en casa sogn Vigeli stada nunevitabla. Miez onn ha el saviu guder la tgira, s'entupar cun ils ulteriurs cussadents e selegrar da bein enqual bien discours. Ils 25 da november ha el, suenter prest in'jamna semudergiar pervia dil flad, saviu prender comiau dils ses e render sia olma al Salvador. Sin in bien seveser ed in benediu ruaus perpeten schaian las speronzas da quels ch'ein restai anavos. Il sereguardar vid il defunct vegn ad accumpignar nus vinavon entochen lura. Ruaussa en pasch e sinseveser.